

TINCA CREȚU – UN OM DE VOCAȚIE

TINCA CREȚU - A VOCATIONAL PERSON

Elena Bonchiș*

***E. Bonchiș:** Cine este Tinca Crețu? Răspunsul este unul simplu. Tinca Crețu este unul din cele mai cunoscute nume din psihologia românească, autor a numeroase articole, studii, lucrări de specialitate în domeniul psihologiei dezvoltării, psihologiei educației sau fundamentelor psihologiei. Ursula Șchiopu, considerată „doamna psihologiei românești” scrie despre dumneavoastră în Dicționarul de Psihologie apărut în anul 1997 la Editura Babel, următoarele: „Crețu Tinca - psiholog român. Și-a făcut studiile universitare la București și a fost reținută la catedră unde .....", dar mai bine spuneți-ne dvs. cum și care au fost începuturile carierei dumneavoastră?*

***T. Crețu:** Intrarea în profesie este după cum se știe un moment foarte important în viața fiecăruia. Regretatul profesor Paul Popescu Neveanu ne spunea adesea că integrarea și reușita în profesie este o componentă principală a identității de sine și o măsură a fericirii în viață. La fel, deosebita profesoară Ursula Șchiopu considera subidentitatea profesională ca pe o dominantă de prim rang a personalității tinerilor din societatea actuală. De aceea, fiecare trăiește acest moment intens, luminos, încărcat de proiecte și speranțe și-l păstrează aproape neșters în memoria autobiografică. Îmi amintesc, la rândul meu, cu mare plăcere aceste începuturi. Dacă nu greșesc, am aparținut primei serii de psihologi de la Universitatea din București (până atunci specializările în psihologie și pedagogie se obțineau la Institutul Pedagogic de Trei Ani). Fiind șefă de promoție la Facultatea de Filosofie unde începuseră să funcționeze cele două secții, am fost singura cu specializarea în psihologie care a ocupat un post corespunzător pregătirii universitare. Fusese un adevărat noroc să apară un post de preparator la Catedra de Psihologie. Celelalte colegi ale mele lucrau în școli speciale sau în învățământul de masă predând și desen și educație fizică. Eu m-am trezit brusc în situația de a fi colegă de catedră cu foștii mei profesori. Am fost extrem de fericită dar și oarecum tensionată pentru că mă simțeam prea mică printre remarcabilii mei profesori și-mi lipsea comunicarea cu cei de vârsta mea de care abia mă despărțisem. Dar treptat, treptat mi-am înțeles sarcinile legate de postul de preparator și mi-am stabilit câteva direcții de continuare a procesului de profesionalizare. În următorii doi ani au mai fost încadrați alți doi preparatori: Paula Constantinescu, în prezent profesor universitar și Mielu Zlate, devenit de-a lungul anilor profesor și șef de catedră. Toți ne doream să ținem seminarii, de aceea, am fost foarte încântați când doamnele asistente Denise Macadziob și Margareta Floru ne-au dat câte un seminar din normele lor. Dar, din păcate, au trecut mulți ani până când am desfășurat seminarii din normele proprii. Pe atunci promovările se făceau foarte, foarte greu. Am parcurs trecerea la posturile de asistent și lector într-un interval de circa zece ani. Abia după înființarea Facultății de Sociologie, Psihologie și Pedagogie în 1990 au*

---

* prof. univ. dr., Universitatea din Oradea; e-mail: ebonchis@uoradea.ro

început să ni se împlinescă speranțele și am devenit conferențiar în 1994 și (după întreruperea de un an și jumătate pentru a merge în misiune diplomatică în Africa) profesor în 2001.

Există, deci, o diferență uriașă între drumul profesional al tinerilor de atunci și cel al celor de azi. Sunt bucuroasă că s-au creat condițiile pentru o evoluție profesională normală a tinerilor de astăzi. Îți felicit sincer pentru succesele pe care le obții și pentru promovările care vin la timp și le împlinesc viața.

E. Bonchiș: *În viața unui om există momente marcate de întâlnirea cu persoane ce ne pot nu numai influența, dar chiar ne pot hotărî destinul. Ați avut șansa, ca studentă a Universității București, să beneficiați de harul și darul unor mari personalități ale psihologiei românești. Au fost oameni care și-au înțeles misiunea și care s-au comportat asemeni dascălului descris de A. Marie, adică oameni ce au considerat „meseria” de educator ca pe una în care mediocritatea nu este permisă, unde pregătirea excepțională este abia satisfăcătoare, o meserie în care a ști nu înseamnă nimic fără emoție, în care dragostea este sterilă fără forță spirituală. Stimată doamnă profesor povestiți-ne puțin despre dascălii pe care i-ați avut și care v-au călăuzit pașii la început de drum.*

T. Crețu: Deși, în multe privințe, erau condiții vitrege de pregătire (număr prea mic de studenți la secția de psihologie, posibilități restrânse de informare științifică, burse foarte puține pentru studii în singura țară, U.R.S.S) ca studenți am avut însă parte de profesori excelenți, adevărați oameni și dascăli care ne-au înțeles dezorientările și inadapările inițiale și ne-au ajutat la tot pasul.

Șeful catedrei era pe atunci renumitul profesor și academician Mihai Ralea care prin funcțiile sale din afara facultății a contribuit la creșterea prestigiului psihologic și la ameliorarea condițiilor de funcționare a secției și de promovare a cadrelor didactice. Din păcate avea prea multe sarcini de stat și ajungea foarte rar la catedră. Dar când venea era un adevărat eveniment. Oricine avea o problemă era primit de domnia sa, ascultat cu atenție, îndrumat sau ajutat efectiv să și-o rezolve. În rest legătura cu profesorul Ralea era făcută de conferențiar, pe atunci, doamna Ursula Șchiopu – adjunctul șefului de catedră și noi cei mai mici ne-am bucurat de mult sprijin din partea domniei sale.

Primul curs a fost cel de psihologie generală, ținut de domnul conferențiar Efraim Fischbein care ne-a impresionat prin efortul făcut pentru ca noi să înțelegem cât mai bine cunoștințele predate, citindu-ne în ochi efectele expunerilor sale. De câte ori ne reîntâlneam ne întreba într-un mod cald, prietenesc, părintesc ce facem și cum ne-am rezolvat diferitele probleme. Cred că și domnia sa a fost mulțumit de noi pentru că ne-a dat note mari, dar la scurtă vreme a emigrat. Ne-a devenit profesor la această materie domnul conferențiar Paul Popescu Neveanu, care era atunci și prorector. Mai târziu a devenit profesor și șef de catedră. Noi cei trei, care am fost încadrați la catedră îi datorăm foarte mult pentru că prestigiul domniei sale și puterea de convingere a determinat conducerea facultății și rectoratul să înființeze posturi de preparatori și să devenim membrii ai catedrei. Ne-a vegheat apoi, tot drumul profesional și ne-a sprijinit permanent.

A fost deosebit și unic în calitate de profesor și coleg de catedră. Ținea cursuri atât de interesante încât veneau să-l asculte studenți și de la alte facultăți. Nu numai că transmitea cunoștințe noi și interesante dar gândea în fața noastră relațiile dintre ele sau aplicațiile lor practice și contribuia astfel în mod hotărâtor la formarea gândirii noastre psihologice.

Era de asemenea, renumit pentru extraordinara lui omenie, capacitatea de a înțelege ce poate și cât poate fiecare, de a încuraja pe cei ce promiteau, chiar și prin o ușoară supraevaluare, care dădea adevărate aripi celui în cauză. Așa îl țîn minte toți cei ce i-au fost studenți, colegi, colaboratori.

Cu profesorul Gheorghe Zapan am făcut cursul de psihologie experimentală și unele seminarii, iar altele au fost conduse de domnul asistent Nicolae Lungu (cel care mai târziu a preluat și funcțiile de predare). A fost câțiva ani retrogradat la postul de laborant pe criterii politice și a suferit multe umilințe. În urma reanalizării activității sale și-a redobândit titlul de conferențiar și apoi de profesor. Era deja o somitate în psihologia experimentală și a devenit membru corespondent al Academiei din New York pentru contribuția sa la perfecționarea legii intensității senzațiilor. Avea și alte numeroase contribuții originale la psihologia românească. Se remarcă prin calități didactice deosebite: foarte mare claritate în expuneri, permanentă raportare la real și la practică, experimentalist desăvârșit (fusesse asistentul profesorului Rupp, la Berlin), creator de școală și de metode, îndrumător de excepție al tinerilor cercetători, coordonator al colectivelor de cercetare etc. Era firesc și natural în relațiile cu studenții și cadrele didactice, îi ajuta și încuraja în toate împrejurările făcând uneori apel la o glumă sau la o întâmplare hazlie din propria viață prin care aducea buna dispoziție și încredere. Nimeni din cei care l-au cunoscut nu-l pot uita.

Psihologia copilului a fost și este legată de numele profesoarei Ursula Șchiopu (are titlul de profesor pe viață). Elegantă, sensibilă, caldă, apropiată și cu o excepțională deschidere la nou, așa este profesoara, care a pregătit multe serii de studenți și mulți doctoranzi. Cărțile scrise de domnia sa de-a lungul anilor sunt titluri de referință în lucrările despre copii și despre celelalte vârste. De-a lungul anilor a colaborat și introdus cursuri noi la secția de psihologie și anume: Psihodiagnosticul, Psihologia diferențială, Psihologia artei. Ne bucurăm să o întâlnim în continuare la cursuri și la activitățile științifice, la venerabila vârstă de 91 de ani pe cea pe care toți o numesc „Doamna psihologiei românești”.

Ne-au fost, apoi, profesori doi frați Petre și Constantin Pufan, care ne-au rămas în amintire prin omenia, blândețea, bunătatea, disponibilitatea pentru a oferi ajutor și prin remarcabile calități didactice. Cu domnul Petre Pufan am făcut la început mai multe tipuri de seminarii și apoi a ținut cursuri de psihologia muncii. Ne impresiona prin răbdarea cu care explica problemele și atenția specială pe care o acorda fiecăruia, prin modul apropiat, calm și empatic în care ni se adresa sau se oferea să ne ajute. Fratele său, Constantin Pufan ținea cursurile de Defectologie. Explica foarte bine noțiunile și ideile, le concretiza, le raporta la practică permanent și asigura un foarte bun nivel de înțelegere și stăpânire a cunoștințelor. Comunica și se comporta într-un mod elegant și politicos, totodată prietenos și apropiat.

La Psihopatologie ne-a fost profesor medicul psihiatru Ion Iancu cel care ne-a transmis cunoștințe clare și bine sistematizate și ne-a ocazionat o experiență unică, aceea a urmării reale a manifestărilor caracteristice ale bolilor psihice. Era o personalitate impunătoare, sobră, mereu foarte ocupată, dar descifram în ființa sa o mare răbdare, dragoste pentru studenți și multă dăruire profesională. Ne-au fost profesori, adică la vremea aceea, asistenți cei doi veri Mihai și Pantelimon Golu. Având specializări diferite aveau și stiluri distincte. Mihai Golu s-a specializat ulterior în neurofiziologie, informatică și cibernetică și apela la expuneri riguroase

și explicații dificile și complexe dar avea multă răbdare și revenea asupra ideilor atunci când constata că nu au fost suficient înțelese, folosindu-se de noi exemple, găsiind formulări mai accesibile etc. Pantelimon Golu se ocupa de psihologia generală și mai târziu de cea a educației și cea socială și era renumit prin construcția coerentă a cunoștințelor și referirea permanentă la realități școlare sau interacțiuni umane de toate felurile. Amândoi au avut și au contribuții majore la pregătirea a numeroase serii de studenți. Amintiri frumoase avem și despre cele două asistente ale noastre. Denise Macadziob, care lucra la Psihologia copilului, se distingea prin dăruire și tenacitate profesională, prin riguros spirit științific și o mare dorință de a apropia studenții de câmpul practic al acestei discipline.

Margareta Floru era asistentă a profesorului Paul Popescu Neveanu și ne ajuta să aprofundăm cunoștințele din acest domeniu prin explicații suplimentare, concretizări și uneori solicitând pentru noi direct ajutorul conducătorului de curs.

Consider deci că am avut norocul, eu și colegii mei, să avem profesori foarte buni, care au făcut mari eforturi ca, în condițiile dificile de atunci, să ne pregătească temeinic și să ne transmită entuziasmul și atașamentul lor față de profesie, ne-au format gândirea specifică și ne-au inițiat în cercetările din acest dificil și totodată extraordinar de interesant domeniu al cunoașterii umane.

E. Bonchiș: *Considerată ramură a psihologiei, psihologia vârstelor a izvorât din necesitatea de a înțelege modul cum se constituie procesele și funcțiile psihice de la cele mai fragede vârste și evoluția acestora pe parcursul existenței umane. Dumneavoastră scrieți într-o lucrare că această disciplină prezintă tablourile esențiale ale dezvoltării psihice. Unul dintre distinși profesori pe care i-ați cunoscut, Paul Popescu-Neveanu spune despre psihologia copilului că studiază psihogeneza, punând accentul pe legile acesteia, pe stadiile ei, pe caracteristicile psihice de vârstă ale copilului și copilăriei. Ce anume v-a determinat să vă orientați interesele și preocupările înspre acest domeniu, care presupune nu numai studiu temeinic ci și o permanentă observare a individului, de vârste diferite în contexte diferite? De ce psihologia vârstelor și nu o altă specializare?*

T. Crețu: Șansa de a lucra în acest domeniu a venit relativ târziu, la 2-3 ani de la înființarea Facultății de Sociologie, Psihologie, Pedagogie în 1990. Atunci au existat condițiile favorabile, adică această disciplină a dobândit un loc important în planurile de învățământ și s-au eliberat posturile prin pensionările corespunzătoare. Dar hotărâtoare au fost atracția și interesul personal pentru acest domeniu. De aceea consider că de această disciplină se leagă cele mai importante realizări editoriale ale mele (*Psihologia vârstelor* - 1994, *Adolescentul și contextul său de dezvoltare* - 2001, *Psihologia vârstelor* - 2001, *Psihologia copilului* - 2005, *Psihologia adolescentului și adultului* - 2005) și faptul că am câștigat prețuirea studenților și recunoașterea din partea colegilor de catedră și a altor specialiști din țară.

E. Bonchiș: *Cum vedeți locul psihologiei dezvoltării sau a vârstelor în sistemul științelor psihologice?*

T. Crețu: Personal o consider o știință care face parte din grupul celor fundamentale în acest domeniu al cunoașterii, pentru că are un aport deosebit la înțelegerea profundă a vieții psihice prin urmărirea procesului dezvoltării ei. Apoi, descoperă fenomene noi de interes general, elaborează concepte și descoperă legi fundamentale necesare înțelegerii, explicării și interpretării fenomenelor psihice

caracteristice diferitelor vârste. Totodată este într-o strânsă legătură cu toate celelalte discipline fundamentale, sprijinindu-se reciproc și contribuind la progresul teoretic și metodologic general al sistemului științelor psihologice. Are multe implicări aplicative.

E. Bonchiș: *La ora actuală se află în plină ascensiune o disciplină psihologică numită de unii psihologie școlară, de alții psihologie educațională sau psihologia educației. Indiferent pentru care denumire optăm, domeniul de studiu al acesteia este activitatea și conduitele celor implicați în procesul educațional, copil – educator – părinte - comunitate etc. Sunteți unul din oamenii care au scris și publicat numeroase studii și lucrări consacrate acestui domeniu. Cum vă explicați faptul că numărul absolvenților de psihologie care se îndreaptă înspre acest domeniu este relativ mic în comparație cu alte ramuri ale psihologiei, deși știm cu toții că cele mai mari satisfacții ți le oferă copiii și tinerii?*

T. Crețu: Psihologia educației este al doilea domeniu de care m-am legat sufletește și m-am realizat semnificativ în plan profesional. Eu cred că această disciplină are o contribuție fundamentală în pregătirea cadrelor didactice și a consilierilor școlari. Importanța pregătirii ei în acest domeniu va crește și mai mult atunci când computerizarea învățării școlare va fi deplină și va elibera profesorul de sarcinile rutiniere de instruire și-i va cere să asigure o sprijinire individualizată a învățării elevilor și să contribuie în mod esențial la dezvoltarea personalității lor și la pregătirea pentru viitor. Până atunci însă trebuie să fie depășite ezitățile studenților în a se pregăti să devină cadre didactice iar cei de la psihologie să fie consilieri școlari și să se modifice optica celor ce conduc unitățile școlare cu privire la rolul acestor cadre în instituțiile de învățământ de toate gradele.

Cred totodată că cei ce acum exercită profesia de psiholog și consilier școlar trebuie să-și aprofundeze specializarea să crească eficiența muncii lor și să-și facă neapărat cunoscute realizările în unitatea în care lucrează și dincolo de ea. Se va produce, în mod necesar și o lărgire a activității psihologilor din domeniul educației, pe de o parte în cadrul unor noi instituții cu roluri educaționale complementare față de ale școlii și pe de altă parte, odată cu înființarea chiar a posturilor de psihologi de familie. Mersul actual al dezvoltării societății va duce la creșterea nevoilor oamenilor pentru serviciile oferite de psihologie în general și de cea a educației, în special.

E. Bonchiș: *După anul 1989, după parcurgerea unei perioade de îngheț pentru psihologia românească și-au redeschis porțile pentru această specializare marile universități din Iași, București, Cluj Napoca, dar au și apărut altele noi cum ar fi Oradea, Târgu-Mureș, Brașov, Constanța etc., numărul de absolvenți fiind unul nemaîntâlnit în învățământul academic românesc. Tot mai mulți absolvenți de liceu își exprimă opțiunea pentru psihologie ajungându-se la ora actuală la o saturare a pieței forței de muncă.*

Acest fapt prezintă avantajul unei competitivități dar și prilejuri de a ocupa asemenea poziții oameni care nu performează în domeniu. Stimată doamnă profesor aveți o vastă experiență atât în domeniul teoretic – fundamental al psihologiei cât și în cel practic – aplicativ – ce sfaturi sau sugestii le puteți oferi tinerilor aflați la început de drum, un drum interesant dar nu lipsit de dificultăți?

T. Crețu: Mai întâi le spun celor care deja s-au angajat în posturi de psihologi școlari sau în altele **decât** psihologia educației că au făcut o alegere bună. Vârstele copilăriei și ale adolescenței sunt cele mai receptive la influențele

exercitate de acești specialiști și cu ele se obțin adevăratele satisfacții profesionale. Modelarea și formarea personalității copiilor și adolescenților sunt unele dintre cele mai nobile feluri de a-ți valorifica viața. Este adevărat că în momentul de față asemenea posturi nu sunt nici bine plătite și nici nu se bucură de prea mare prestigiu dar în viitor, pe măsură ce-și vor demonstra necesitatea se vor împlini cu siguranță și aceste așteptări.

Totodată, trebuie să le fie clar că munca lor nu este ușoară și că uneori pot să apară și momente în care parcă ar bate pasul pe loc și de aceea este nevoie de mare încredere în forța educației și în capacitățile proprii de a produce schimbări notabile în viața celor cu care lucrează.

Așa cum am mai spus, psihologii din domeniul educației trebuie să fie preocupați să-și facă mai bine cunoscută munca atât în cadrul Asociației Naționale a Psihologilor Școlari din România cât și în paginile revistei editată de aceasta. Colaborarea dintre ei, întrajutorarea continuă are de asemenea, mare importanță pentru perfecționarea profesională, clarificări metodologice, inițiere de cercetări noi, sprijin și încurajare reciprocă.

Dacă măcar o parte din aceste gânduri sunt și ale dumneavoastră, consider că am făcut un început bun al unor importante dezbateri în paginile acestei reviste. Vă doresc să aveți îndrăzneala și tenacitatea pentru a obține realizări notabile în profesia dumneavoastră, în acest domeniu în care v-ați implicat pentru toata viața.

***E. Bonchiș:** Vă mulțumesc pentru amabilitatea cu care ați răspuns întrebărilor noastre, vă mulțumesc pentru sprijinul acordat în demararea acestui proiect numit „Revista de psihologie școlară” – Vă dorim sănătate și mulți ani de acum încolo pentru a mai bucura oamenii care vă întâlnesc și a le împărtăși cu multă seninătate și sinceritate din experiența pe care ați acumulat-o de-a lungul anilor.*

Pentru cei mai tineri din domeniu sunteți o adevărată revelație prin curiozitatea, interesul și optimismul cu care vă dăruieți în continuare în munca de promovare a psihologiei românești.

Vă mulțumesc încă o dată!

București,
21 noiembrie, 2008

A consemnat: prof. univ. dr. Elena Bonchiș